

Libris
Respect pentru oameni și cărți

Isabel Allende

Eva Luna

Traducere din spaniolă de
CORNELIA RĂDULESCU

HUMANITAS
fiction

Mă cheamă Eva, ceea ce înseamnă viață, conform unei cărți pe care a consultat-o mama ca să-mi aleagă numele. M-am născut în ultima odaie a unei case întunecate și am crescut printre mobile vechi, cărți în latină și mumii umane, dar asta n-a reușit să mă facă melancolică, pentru că am venit pe lume purtând în memorie boarea selvei. Tatăl meu, un indian cu ochi chihlimbarii, era din locul în care se unesc o sută de râuri, mirosul a pădure și nu se uita niciodată direct la cer, pentru că el crescuse sub cupola copacilor și lumina i se părea ceva indecent. Consuelo, maică-mea, își petrecuse copilăria într-o regiune vrăjită, unde secole de-a rândul aventurierii căutaseră orașul din aur curat pe care-l văzuseră conchistadorii atunci când s-au aplecat peste prăpastia propriei lor ambiții. A rămas marcată de peisajul acela și a făcut cumva ca să-mi transmită și mie ceva din această amintire.

Misionarii au adunat-o pe Consuelo pe când încă nu știa să meargă, era un fel de lighionă în pielea goală, plină de noroi și rahat, care a venit în patru labe pe puntea debarcaderului precum un Iona minuscul vomitat de o balenă de apă dulce. Spălând-o, au constatat neîndoielnic că era fată, ceea ce i-a cam pus în dificultate, dar acum era acolo și nu era cazul s-o arunce în râu, drept care i-au acoperit rușinea cu o cârpă, i-au picurat niște lămâie în ochi ca să-i vindece infecția care îi ținea pleoapele lipite și-au botezat-o cu primul prenume feminin care le-a trecut prin minte. S-au apucat s-o educe fără să se întrebe prea mult

despre originea ei și fără multe nazuri, convinși că dacă Pronia Cerească o ținuse în viață până când au găsit-o ei, precis că avea să vegheze și la integritatea ei fizică și spirituală, sau, în cel mai rău caz, avea s-o ducă la cer împreună cu alți nevinovați. Consuelo a crescut fără un loc fix în ierarhia strictă a Misiunii. Nu era propriu-zis o servitoare, nu era nici de rangul indienilor de la școală, iar când a întrebat care dintre preoți era tatăl ei a primit o scatoalcă pentru insolență. Mie mi-a spus că fusese abandonată pe o barcă în derivă de către un navigator olandez, dar precis că asta e o legendă pe care a inventat-o mai târziu ca să scape de întrebările mele. Cred că de fapt habar n-avea de părinții ei și de felul în care apăruse acolo.

Misiunea era o mică oază în mijlocul vegetației voluptuoase care crește în hățșuri suprapuse și dese, de la malul apei și până la poalele monumentalelor turnuri geologice care se înalță spre cer ca niște greșeli ale Domnului. Acolo timpul s-a răsucit și distanțele înșală ochiul, făcându-i pe călători să umble în cerc. Aerul e umed și dens, miroase uneori a flori și iarbă, a sudoare de om și a răsuflare de animal. Căldura e copleșitoare, nu bate pic de briză răcoroasă, de se coc pietrele și fierbe sângele în vene. Pe înserat, cerul se umple de țânțari fosforescenți a căror pișcătură produce coșmaruri interminabile, noaptea poți auzi limpede murmurul păsărilor, țipetele maimuțelor și tunetul depărtat al cascadelor care se formează în munții înalți și se prăvălesc cu zgomot de război. Clădirea modestă din paie și pământ, cu un turnuleț din bârne încrucișate și un clopot care chema la slujbă, stătea, ca și celelalte colibe, pe piloți îngropați în mâlul unui râu cu ape opalescente ale cărui maluri se pierd în reverberația luminii. Locuințele păreau a pluti în derivă printre canoe silențioase, gunoaie, leșuri de câini și șobolani, inexplicabile flori albe.

Pe Consuelo o vedeai de departe, o distingeai după pletele roșcate ca o pată de foc în verdele etern al naturii. Tovarășii ei de joacă erau niște pui de indian cu pânțece proeminente, un papagal obraznic care recita *Tatăl nostru* intercalat cu măscări

și un maimuțoi priponit cu un lanț de piciorul mesei, căruia îi dădea din când în când drumul ca să se ducă în pădure să-și găsească perechea, dar care se întorcea negreșit și se scărpină de purici în același loc. Pe atunci veneau deja acolo protestanții care împărțeau biblii, predicau împotriva Vaticanului și cărau după ei, pe ploaie sau arșiță, în căruță, pianele în sunetele cărora voiau să-i facă să cânte în ceremonii publice pe convertiți. Întrecerea asta le cerea preoților catolici toată atenția și dăruirea, drept care n-aveau timp să se ocupe de Consuelo, care a supraviețuit arsă de soare, prost hrănită cu yucca și pește, infestată de paraziți, pișcată de țânțari și liberă ca o pasăre. În afară de mâna de ajutor pe care o dădea la treburile casnice și de orele în care asista la slujbe și la clasele de lectură, aritmetică și catehism, nu avea alte obligații – umbla în legea ei mirosind florile și alergând după jivine, umplându-și mintea cu imagini, culori și gusturi, cu povești aduse de la graniță și mituri venite pe apele râului.

Avea doisprezece ani când l-a cunoscut pe omul cu găini, un portughez părjolit de traiul sub cerul liber, aspru și uscat pe dinafară, dar plin de răsete pe dinăuntru. Orătăniile lui mergeau peste tot și înghițeau tot ce strălucea în calea lor, după care stăpânul le spinteca gușa cu cuțitul și aduna câteva grăunțe de aur, insuficiente ca să se îmbogățească, dar destule ca să-și hrănească mai departe iluziile. Într-o dimineță, portughezul a văzut-o pe fetița cu piele albă și un incendiu în cap, cu fusta sumeasă și picioarele vârâte în mlaștină și s-a crezut pradă unei crize de friguri intermitente. A scos un șuierat de mirare care a răsunat ca o comandă menită să pună un cal în mișcare. Zgomotul a străbătut aerul, ea a ridicat capul, privirile lor s-au întâlnit și amândoi au zâmbit în același fel. Începând din ziua aceea s-au văzut des, el ca s-o contemple uluit, ea ca să învețe cântece din Portugalia.

— Mergem să adunăm aur, i-a zis el într-o zi.

S-au afundat în pădure până n-au mai văzut clopotnița Misiunii, pe cărări pe care le știa doar el. Toată ziua au căutat găinile,

chemându-le cu cucuriguri cocoșești și prinzându-le din zbor printre crengi. În timp ce ea le ținea între genunchi, el le spinteca gușa cu o tăietură precisă și-și vâră degetele înăuntru ca să scoată pepitele. Cele care au scăpat cu viață au fost cusute la loc cu ac și ață ca să slujească pe mai departe, celelalte au fost aruncate într-un sac pentru a fi vândute în sat sau pentru a fi mâncate, iar penele le-au pus pe foc, pentru că aduceau ghinion și puteau răspândi țafna. Pe înserat, Consuelo s-a întors ciufulită, mulțumită și plină de sânge. Și-a luat rămas-bun de la prietenul ei, s-a cățarat pe scara care ducea la terasă și a dat cu nasul de sandalele puturoase ale celor doi călugări din Extremadura care o așteptau cu brațele încrucișate și mutre extrem de scârbite.

— E timpul să plec la oraș, i-au spus.

Degeaba a protestat. Nu i-au dat voie să-și ia cu ea mai-mușoiul și papagalul, doi companioni deloc potriviți pentru viața cea nouă care o aștepta. Au dus-o împreună cu cinci fete indigene, legate toate de glezne ca să nu sară din pirogă și să se facă nevăzute pe râu. Portughezul și-a luat la revedere de la Consuelo de departe, cu o privire lungă, lăsându-i ca amintire o bucățică de aur de forma unei măsele, găurită și prinsă de un șnur. Avea s-o poarte la gât aproape toată viața, până să-l găsească pe cel căruia să i-o dăruiască în chip de zălog de dragoste. Așa a văzut-o pentru ultima oară: purtând șorțul de percal decolorat și o pălărie de paie care îi cădea peste urechi, desculță și tristă, făcându-i un gest de adio.

Călătoria a început cu barca pe afluenții fluviului care străbăteau un peisaj demential, apoi a continuat cu catării traversând podișuri abrupte unde noaptea își înghețau până și gândurile, în fine cu camioanele de-a lungul câmpiilor umede, pădurilor de bananieri sălbatici și ananași pitici, pe drumuri de sare și nisip, numai că nimic din toate astea n-a mirat-o, căci cine a deschis ochii pe pământul cel mai halucinant din lume își pierde capacitatea de a mai fi uimit. Pe drum a plâns toate lacrimile din ea, nemaipăstrând nimic pentru vreo tristețe de mai târziu.

Odată plânsul epuizat, a închis gura, hotărâtă s-o mai deschidă de-acum înainte doar pentru răspunsuri indispensabile. Au ajuns în capitală după câteva zile și călugării le-au dus pe fătucile speriate la mănăstirea Măicuțelor Carității; o călugăriță a deschis poarta de fier cu o cheie de temnicer și le-a condus într-un patio vast și umbros, inconjurat de coridoare și cu o fântână îmbrăcată în faianță colorată în mijloc, din care beau porumbei, sturzi și colibri. Fete în uniforme cenușii erau așezate în cerc și coseau plăpumi cu niște ace curbate sau împleteau coșuri de răchită.

— În rugăciune și muncă veți găsi alinare pentru păcatele voastre. Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. Mai mare e bucuria păstorului când găsește oița rătăcită decât în fața întregii turme. Cuvântul Domnului, lăudat fie numele Său, Amin — cam așa ceva a recitat măicuța cu mâinile ascunse sub faldurile rasei.

Consuelo n-a priceput nimic din perorația ei și nici nu i-a dat atenție, era extenuată și copleșită de senzația de închis. Nu se găsise niciodată între ziduri: privind în sus și văzând cerul redus la un patruleter a avut impresia că moare sufocată. Când au despărțit-o de tovarășele ei de drum și au dus-o la maica stareță nu și-a imaginat că motivul era culoarea pielii și a ochilor. Măicuțele nu primiseră de mult o făptură ca ea, doar fete din rase amestecate, provenite din cartierele cele mai sărace sau indience aduse de misionari cu forța.

— Cine sunt părinții tăi?

— Nu știu.

— Când te-ai născut?

— În anul cometei.

Încă de pe atunci Consuelo suplînea prin expresii poetice lacunele de informație. De cum auzise vorbindu-se prima dată de cometă, se hotărâse să o adopte ca dată a nașterii ei. În copilărie cineva i-a spus că atunci lumea așteptase minunea cerească cuprinsă de teroare, se zicea că avea să vină ca un dragon de foc, că intrând în contact cu atmosfera terestră coada ei avea

chemându-le cu cucuriguri cocoșești și prinzându-le din zbor printre crengi. În timp ce ea le ținea între genunchi, el le spinteca Rețușă cu o tăietură precisă și-și vâră degetele înăuntru ca să scoată pepite. Cele care au scăpat cu viață au fost cusute la loc cu ac și ață ca să slujească pe mai departe, celelalte au fost aruncate într-un sac pentru a fi vândute în sat sau pentru a fi mâncate, iar penele le-au pus pe foc, pentru că aduceau ghinion și puteau răspândi țafna. Pe înserat, Consuelo s-a întors ciufulită, mulțumită și plină de sânge. Și-a luat rămas-bun de la prietenul ei, s-a cățarat pe scara care ducea la terasă și a dat cu nasul de sandalele puturoase ale celor doi călugări din Extremadura care o așteptau cu brațele încrucișate și mutre extrem de scârbite.

— E timpul să pleci la oraș, i-au spus.

Degeaba a protestat. Nu i-au dat voie să-și ia cu ea mai-mușoiul și papagalul, doi companioni deloc potriviți pentru viața cea nouă care o aștepta. Au dus-o împreună cu cinci fete indigene, legate toate de glezne ca să nu sară din pirogă și să se facă nevăzute pe râu. Portughezul și-a luat la revedere de la Consuelo de departe, cu o privire lungă, lăsându-i ca amintire o bucătică de aur de forma unei măsele, găurită și prinsă de un șnur. Avea s-o poarte la gât aproape toată viața, până să-l găsească pe cel căruia să i-o dăruiască în chip de zălog de dragoste. Așa a văzut-o pentru ultima oară: purtând șorțul de percal decolorat și o pălărie de paie care îi cădea peste urechi, desculță și tristă, făcându-i un gest de adio.

Călătoria a început cu barca pe afluenții fluviului care străbăteau un peisaj demențial, apoi a continuat cu catării traversând podișuri abrupte unde noaptea își înghețau până și gândurile, în fine cu camioanele de-a lungul câmpiilor umede, pădurilor de bananieri sălbatici și ananași pitici, pe drumuri de sare și nisip, numai că nimic din toate astea n-a mirat-o, căci cine a deschis ochii pe pământul cel mai halucinant din lume își pierde capacitatea de a mai fi uimit. Pe drum a plâns toate lacrimile din ea, nemaipăstrând nimic pentru vreo tristețe de mai târziu.

Odată plânsul epuizat, a închis gura, hotărâtă s-o mai deschidă de-acum înainte doar pentru răspunsuri indispensabile. Au ajuns în capitală după câteva zile și călugării le-au dus pe fătucile speriate la mănăstirea Măicuțelor Carității; o călugăriță a deschis poarta de fier cu o cheie de temnicer și le-a condus într-un patio vast și umbros, inconjurat de coridoare și cu o fântână îmbrăcată în faianță colorată în mijloc, din care beau porumbei, sturzi și colibri. Fete în uniforme cenușii erau așezate în cerc și coseau plăpumi cu niște ace curbate sau împleteau coșuri de răchită.

— În rugăciune și muncă veți găsi alinare pentru păcatele voastre. Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. Mai mare e bucuria păstorului când găsește oița rătăcită decât în fața întregii turme. Cuvântul Domnului, lăudat fie numele Său, Amin – cam așa ceva a recitat măicuța cu mâinile ascunse sub faldurile rasei.

Consuelo n-a priceput nimic din perorația ei și nici nu i-a dat atenție, era extenuată și copleșită de senzația de închis. Nu se găsisese niciodată între ziduri: privind în sus și văzând cerul redus la un patruleter a avut impresia că moare sufocată. Când au despărțit-o de tovarășele ei de drum și au dus-o la maica stareță nu și-a imaginat că motivul era culoarea pielii și a ochilor. Măicuțele nu primiseră de mult o făptură ca ea, doar fete din rase amestecate, provenite din cartierele cele mai sărace sau indience aduse de misionari cu forța.

— Cine sunt părinții tăi?

— Nu știu.

— Când te-ai născut?

— În anul cometei.

Încă de pe atunci Consuelo suplinea prin expresii poetice lacunele de informație. De cum auzise vorbindu-se prima dată de cometă, se hotărâse să o adopte ca dată a nașterii ei. În copilărie cineva i-a spus că atunci lumea așteptase minunea cerească cuprinsă de teroare, se zicea că avea să vină ca un dragon de foc, că intrând în contact cu atmosfera terestră coada ei avea

să învăluie planeta în gaze otrăvitoare și o dogoară de lavă topită avea să termine orice formă de viață. Unii s-au sinucis ca să nu piară pârjolii, alții au preferat să petreacă în chefuri, beții și amor până în ultima clipă. Până și Binefăcătorul a fost impresionat văzând cerul care se făcuse verde și aflând că sub influența cometei părul mulatrilor se descreștea, iar cel al chinezilor se încreștea și a poruncit să fie eliberați câțiva dintre oponenții săi care zăceau de atâta timp în închisoare, că uitaseră și cum arată lumina zilei, deși unii păstraseră intact germele revoltei și erau gata să-l lase moștenire generațiilor viitoare. Consuelo a fost sedusă de ideea de a se fi născut în mijlocul spaimei generale, cu toate că se zvonea că cei născuți în momentul acela aveau să fie niște pocitanii, părere care a persistat ani de zile după ce cometa a dispărut ca un bulgăre de zăpadă și pulbere stelară.

— Mai întâi și mai întâi trebuie să scăpăm de coada asta a lui Satana, a decis maica stareță, apucând cu ambele mâini pletele de aramă strălucitoare care cădeau pe spatele noii interne.

A dat ordin să fie tunsă și spălată pe cap cu un amestec de leșie și Aureolina Onirem contra păduchilor și pentru a atenua culoarea cea insolentă, ocazie cu care i-a căzut jumătate din păr, iar restul a căpătat o nuanță argilooasă, mai potrivită cu temperamentul și scopurile instituției religioase decât cea a originalei coame înflăcărare.

În locul acela Consuelo a petrecut trei ani de frig fizic și spiritual, însingurată și încăpățânată, neputând crede că soarele palid care lumina curtea era același care dogorea selva în care-și lăsase căminul. Acolo nu pătrundea zarva profană nici prosperitatea națională, începută în momentul în care cineva a săpat un puț și-n loc de apă a țâșnit un șuvoi negru, gros și puturos ca scârna de dinozaur. Patria stătea pe o mare de petrol. Asta a mai înviorat puțin somnolența dictaturii: averea tiranului și a familiei sale a sporit atât de mult, că a mai rămas ceva și pentru ceilalți. În orașe au apărut unele modernizări, iar pe câmpurile petrolifere contactul cu șefii de echipă veniți din nord a zguduit

vechile tradiții și o briză de modernism a scurtat fustele femeilor, dar la mănăstirea Măicuțelor Carității toate astea nu însemnau nimic. Viața începea la patru dimineața odată cu primele rugăciuni; ziua trecea într-o ordine neschimbată și se încheia cu clopotele de la ora șase, ceas de pocăință menită curățirii spiritului și pregătirii pentru eventualitatea morții, căci noaptea putea fi un drum fără întoarcere. Tăceri lungi, culoare ceruite, miros de tămâie și crin, murmur de rugăciune, bănci de lemn întunecat, pereți albi, lipsiți de orice podoabă. Dumnezeu era o prezență totalitară. În afară de măicuțe și de două servitoare, în marea clădire din cărămizi și țiglă locuiau doar șaisprezece fete, majoritatea orfane sau abandonate, care învățau să poarte pantofi, să mănânce cu furculița și să facă treburi domestice simple, pentru ca mai târziu să lucreze ca servitoare, pentru că era de presupus că de altceva mai bun n-ar fi fost în stare. Înfrățirea Consuelei o deosebea de celelalte, iar măicuțele, convinse că lucrul nu era întâmplător, ci mai curând un semn de bunăvoință divină, s-au străduit să-i cultive credința cu speranța că poate se va călugări și va sluji Biserica, numai că toate strădaniile lor s-au lovit de refuzul instinctiv al copilei. Nu că n-ar fi încercat cu dragă inimă, dar n-a reușit niciodată să-l accepte pe zeul tiranic pe care i-l predicau călugărițele, ea prefera o zeitățe mai veselă, mai maternă și mai miloasă.

— Aceasta este Preasfânta Fecioară Maria, îi spuneau.

— Ea este Dumnezeu?

— Nu, este mama lui Dumnezeu.

— Bine, dar atunci cine poruncește în cer, Dumnezeu sau mămica lui?

— Taci, nesăbuito, taci și roagă-te. Roagă-te Domnului să te lumineze, o sfătuiau.

Consuelo se ducea în capelă, privea altarul încununat de un Christ de un realism copleșitor și încerca să recite rozariul, dar curând se pierdea în aventuri interminabile, în care amintirile din selvă alternau cu personaje din Cărțile Sfinte, fiecare

cu povara sa de patimi, răzbunări, martirii și miracole. Înghițea totul pe nerăsuflăte, cuvintele rituale ale slujbei, predicile duminicale, lecturile pioase, zgomotele nopții, vântul dintre coloanele coridorului, expresia nătângă a sfinților și anahoreților din firidele bisericii. A învățat să rămână liniștită și și-a păstrat bogăția nesfârșită de povești ca pe o comoară ascunsă până când i-am dat ocazia să dezlege șuvoiul de vorbe pe care-l purta în ea.

Atât de mult stătea Consuelo nemișcată în capelă, cu mâinile împreunate și o placiditate de rumeșător, că s-a zvonit prin mănăstire că ar fi fost binecuvântată și avea viziuni cerești; însă maica stareță, o catalană cu simț practic și mai puțin înclinată să creadă în minuni decât celelalte călugărițe din congregație, și-a dat seama că nu era vorba de sfințenie, ci mai curând de o visare incurabilă. Și cum fata nu arăta mare entuziasm nici pentru cusutul plăpumilor, confecționatul ostiilor sau împletitul coșurilor, a socotit educația ei încheiată și-a trimis-o să slujească în casa unui medic străin, profesorul Jones. A dus-o de mână până la conacul cam delăsător, dar încă splendid prin arhitectura sa franceză, ce se înălța la marginea orașului, la poalele unui deal pe care acum autoritățile l-au făcut parc național. Prima impresie pe care i-a făcut-o omul lui Consuelo a fost atât de puternică, încât n-a scăpat de frică luni în șir. L-a văzut intrând în salon încins cu un șorț de măcelar și-n mână cu un obiect metalic ciudat, n-a salutat, a expedit-o pe măicuță cu câteva fraze de neînțeles, iar pe ea a trimis-o la bucătărie cu un mormăit și fără s-o privească, mult prea ocupat cu ale lui. În schimb, ea l-a contemplat pe îndelete, nu văzuse niciodată un personaj atât de amenințător, totuși nu putea să nu constate că era frumos ca o stampă cu Isus, cu totul și cu totul din aur, cu barba blondă ca a unui prinț și cu ochii de o culoare imposibilă.

Singurul stăpân pe care Consuelo avea să-l aibă în viață își ocupase ani mulți ca să pună la punct un sistem de conservare a morților, al cărui secret l-a luat cu el în mormânt, spre marea

ușurare a omenirii. Mai lucra și la un leac pentru cancer, pentru că observase că această boală e puțin răspândită în zonele infestate de paludism, drept care a dedus că putea vindeca bolnavii de cancer expunându-i la pișcăturile țânțarilor din mlaștini. Urmând același tip de logică, alt experiment era să-i pocnească în cap pe cretinii din naștere sau din vocație, pentru că citise în *Gaceta del Galeno* că o persoană devenise genială ca urmare a unui traumatism cerebral. Era un antisocialist convins. A socotit că, dacă s-ar împărți bogățiile lumii, fiecărui locuitor al planetei i-ar reveni mai puțin de treizeci și cinci de cenți, drept care revoluțiile deveneau inutile. Era zdravăn și sănătos, tot timpul prost dispus; avea cunoștințe de savant și manii de țârcovnic. Formula lui de îmbălsămare era de o simplitate admirabilă, ca aproape toate marile invenții. Nici gând să scoată viscerele, să golească craniul, să țină corpul în formol și să-l umple cu zegras și călți, ca până la urmă să ajungă zbârcit ca o prună și să privească mirat cu niște ochi de sticlă vopsită. Pur și simplu scotea sângele din cadavrul încă proaspăt și-l înlocuia cu un lichid care-l conserva de parcă ar fi fost viu. Pielea, deși palidă și rece, nu se deteriora, părul rămânea ferm, ba uneori și unghiile continuau să crească. Poate că singurul inconvenient era mirosul acru și pătrunzător, dar cu timpul rudele se obișnuiau. Pe atunci puțini erau cei care se lăsau de bunăvoie pișcați de insectele vindecătoare sau acceptau să fie pocniți în cap ca să devină mai inteligenți, dar prestigiul său de îmbălsămător a trecut oceanul, și era vizitat frecvent de oameni de știință europeni sau de comercianți nord-americani doritori să-i cumpere formula. Plecau cu mâinile goale. Cazul cel mai celebru – care i-a răspândit faima prin lume – a fost cel al unui cunoscut avocat din oraș, om cu idei liberale pe care Binefăcătorul a pus să fie omorât la ieșirea de la premiera zarzuelei *La Paloma* de la Teatrul Municipal. Profesorului Jones i-au adus trupul cald încă, ciuruit de nenumărate urme de glonț, dar cu chipul intact. Deși victima putea fi considerată inamicul său

ideologic, profesorul fiind adeptul regimurilor autoritare și neavând încredere în democrație, care i se părea vulgară și cam prea asemănătoare cu socialismul, s-a străduit să prezerve acest corp cu rezultate atât de bune, încât familia a așezat mortul în bibliotecă, îmbrăcat în costumul cel mai bun și cu o pană în mâna dreaptă. L-au păstrat așa câteva decenii, curățându-l de praf și de molii, ca un memento al brutalității dictatorului care n-a îndrăznit să intervină, căci una e să te lupți cu viii, și alta să te pui cu morții.

După ce Consuelo a trecut peste spaima de la început și a priceput că șorțul de casap și mirosul de mormânt pe care-l răspândea stăpânul erau amănunte ne semnificative, de fapt fiind vorba de o persoană ușor de suportat, vulnerabilă și chiar simpatică din când în când, s-a simțit în largul ei în casa aceea care, în comparație cu mănăstirea, era raiul pe pământ. Aici n-o scula nimeni în zori ca să se roage pentru binele omenirii și nici nu era nevoie să îngenuncheze pe boabe de mazăre pentru a plăti cu suferința proprie păcatele altora. Ca în clădirea veche a Măicuțelor Carității, și aici circulau fantome discrete, a căror prezență o percepeau toți în afară de profesorul Jones, care se încăpățâna să le nege pentru că nu aveau o bază științifică. Cu toate că făcea treburile cele mai grele, fata avea timp să viseze și n-o deranja nimeni care să-i interpreteze tăcerile drept virtuți miraculoase. Era puternică, nu se plângea niciodată și asculta fără să întrebe, așa cum o învățaseră maicile. Căra gunoiul, spăla și călca rufele, curăța closetele, primea zilnic gheața pentru răcitoare, care venea încărcată pe catări și învelită în sare grunjoasă, în plus îl ajuta pe profesorul Jones să prepare compoziția după formula sa în flacoane mari de farmacie, avea grijă de cadavre, le ștergea de praf și le deștepenea articulațiile, le îmbrăca, le pieptăna și le colora obrazii cu carmin. Savantul era mulțumit de ea. Până la venirea ei lucra singur, în cel mai strict secret, dar cu timpul s-a obișnuit cu prezența ei și i-a dat voie să-l ajute în laborator, considerând că nu prezenta nici un pericol.

Sigur de a o ști tot timpul aproape atunci când avea nevoie de ea, își scotea din mers haina și pălăria și le arunca fără să se uite, ea le prindea din zbor înainte de a atinge dușumeaua, și cum n-a dat greș niciodată a sfârșit prin a avea în ea o încredere oarbă. Și astfel, în afară de inventatorul ei, Consuelo a ajuns să fie singura persoană care să cunoască formula magică, cunoștință care însă nu i-a servit la nimic, căci ideea de a-și trăda stăpânul și a vinde secretul nici nu i-a trecut prin minte. Detesta să umble cu cadavrele și nu pricepea de ce trebuie îmbălsămate. Dacă așa ceva ar fi fost necesar, natura ar fi prevăzut și asta, nepermițând putrezirea morților, își spunea. Totuși, spre sfârșitul vieții a găsit o explicație pentru această veche dorință omenească de a-i păstra pe răposați: a descoperit că dacă-i ai la îndemână îți amintești mai ușor de ei.

Și așa au trecut mulți ani pentru Consuelo, fără emoții și probleme. Nu percepea noul din jurul ei: din claustrul măicuțelor trecuse în cel al profesorului Jones. În casa lui exista un aparat de radio pentru a afla știrile, numai că îl deschidea foarte rar, se ascultau doar discuri cu muzică de operă pe care stăpânul le pune la pick-upul cel nou. Nu veneau nici ziare, doar reviste de știință, pentru că savantul era indiferent la cele întâmplare în țară sau în lume și mult mai interesat de cunoștințele abstracte, dosarele istoriei sau pronosticurile de viitor decât de întâmplările vulgare ale prezentului. Casa era un uriaș labirint de cărți. De-a lungul pereților, din podea până în tavan se înghesuiau volumele întunecate, mirosind a legătură de piele, plăcute la pipăit, foșnitoare, cu titluri și canturi aurite, pagini translucide și tipar ales. Toate operele gândirii universale se găseau în rafturile acelea, așezate fără o ordine aparentă, deși profesorul își amintea precis unde e fiecare. Operele lui Shakespeare se odihneau alături de *Capitalul* lui Marx, maximele lui Confucius stăteau lângă *Viața focilor*, hărțile vechilor navigatori erau așezate lângă romanele gotice și poemele Indiei. Consuelo ștergea cărțile de praf câteva ore pe zi. Când termina cu ultimul raft trebuia

s-o ia de la început cu primul, dar asta era partea cea mai plăcută a muncii. Le apuca atent, le scutura de praf, mângâindu-le și le răsfoia paginile cufundându-se preț de câteva minute în lumea fiecărei cărți. A învățat să le recunoască și să le știe locul. N-a îndrăznit niciodată să le ceară cu împrumut, așa că le scotea pe furiș, le ducea în camera ei, le citea noaptea și le pune la loc a doua zi.

Consuelo n-a avut habar de multe răsturnări, catastrofe sau progrese din vremea ei, în schimb a știut amănunțit de dezordinile studențești din țară, pentru că acestea s-au petrecut exact când profesorul Jones trecea prin centru și era cât pe-acți să fie ucis de gărzile călare. Ea a fost cea care i-a oblojit vânățile și l-a hrănit cu supă și bere din biberon până i s-au înzdrăvenit dinții. Doctorul ieșise să cumpere niște produse pentru experimentele lui, uitând cu totul că erau zilele Carnavalului, o sărbătoare licențioasă care în fiecare an lăsa în urmă răniți și morți, cu toate că de data asta bățiile dintre bețivani trecuseră neobservate din cauza altor fapte care au zguduit conștiințele adormite. Jones tocmai traversa strada când a izbucnit nebunia. De fapt, problemele începuseră cu câteva zile mai înainte, când universitarii aleseseră o regină a frumuseții prin primul vot democratic din țară. După ce au încoronat-o și au rostit discursuri înflorite, prilej cu care unora li s-a dezlegat limba și au pomenit de libertate și suveranitate, tinerii s-au hotărât să defileze. Așa ceva nu se mai văzuse nicicând, poliția n-a avut nici o reacție timp de patruzeci și opt de ore, dar s-a mișcat exact în momentul în care profesorul Jones ieșea dintr-o farmacie cu flacoanele și pliculețele lui. A văzut gărzile care veneau în galop, cu macetele ridicate, dar nu s-a ferit și nici n-a grăbit pasul, pentru că era distrat și se gândea la o formulă chimică și toată zarva asta i se părea de prost gust. Și-a revenit în simțiri pe o targă în drum spre spitalul săracilor și a apucat să bâiguie să fie dus acasă, ținându-și dinții cu mâna ca să nu-i cadă pe jos. În timp ce se recupera afundat printre perne, poliția a arestat

căpeteniile revoltei și le-a azvârlit în carceră; însă n-au fost și ciomăgiți, pentru că printre ei se găseau câteva odrasle ale familiilor de vază. Arestarea lor a iscat un val de solidaritate și în ziua următoare zeci de tineri au venit în fața închisorilor și garnizoanelor oferindu-se voluntar să intre și ei la pârnaie. Au fost închiși pe măsură ce soseau, dar după câteva zile le-au dat drumul: de atâția copii nu mai era loc în celule și vaietele mamelelor începeau să afecteze buna digestie a Binefăcătorului.

După câteva luni, când dantura profesorului Jones se întărise și începeau să-i treacă și vânățile morale, studenții s-au revoltat din nou, de data asta cu complicitatea unor tineri ofițeri. Ministerul de Război a zdrobit răzmerița în șapte ore, iar cei care au reușit să scape au plecat în exil, unde au rămas timp de șapte ani, până la moartea Părintelui Patriei, care și-a permis luxul de a muri liniștit în patul său, și nu spânzurat de testicule de un felinar din piață, așa cum doreau dușmanii săi și cum se temea ambasadorul american.

După moartea bătrânului *caudillo*, odată cu sfârșitul lungii dictaturi, profesorul Jones era gata să se imbarce pentru a se întoarce în Europa, convins, ca și mulți alții, că țara avea să cadă negreșit în haos. La rândul lor, miniștrii de stat, speriați de posibilitatea unei revolte populare, s-au reunit în grabă și cineva a propus să fie chemat doctorul, gândindu-se că dacă trupul neînsuflețit al Cidului Campeador legat de armăsarul său reușise să-i bată pe mauri, nu vedeau de ce președintele pe viață nu putea governa mai departe îmbălsămat în jilțul său de tiran. Savantul s-a prezentat însoțit de Consuelo, care-i ducea geanta și privea impasibilă la casele cu acoperișuri roșii, la tramvaie, la oamenii cu pălării de paie și pantofi în două culori, la amestecul curios de lux și dărăpănare de la Palat. În lunile de agonie măsurile de securitate se relaxaseră, iar după moartea tiranului confuzia a fost maximă: nimeni nu i-a oprit pe vizitator și pe asistenta lui. Au străbătut coridoare și saloane, ajungând în cele din urmă în încăperea în care omul cel puternic – tată